

Gro Follo

Gro Follo har undersøkt skogeierne i Trøndelag med antropologens blikk og har blant annet funnet «den nye skogeieren», som har liten kontakt med bransjen og heller ikke er så veldig opptatt av det økonomiske utbyttet fra eiendommen. Hvorfor er dette så provoserende for en del av skogbrukets aktører?

Med friske øyne

Nå har jeg aldri sagt at inntektene ikke betyr noe for hogst-villigheten, det jeg har sagt er at det ikke er *det eneste* som betyr noe og det står jeg ved. At de som forhandler tømmerpris må holde fast ved at denne er viktig er vel rimelig. Men vi har altså funnet at store grupperinger av skogeierne står nokså langt fra sine tillitsvalgte og det etablerte skogbruket for øvrig. Denne andelen tror vi er økende. Vil man ha tak i tømmeret fra disse må det tenkes nytt. Heller ikke skog-eiersamvirke når særlig godt fram til disse gjennom sine kanaler.

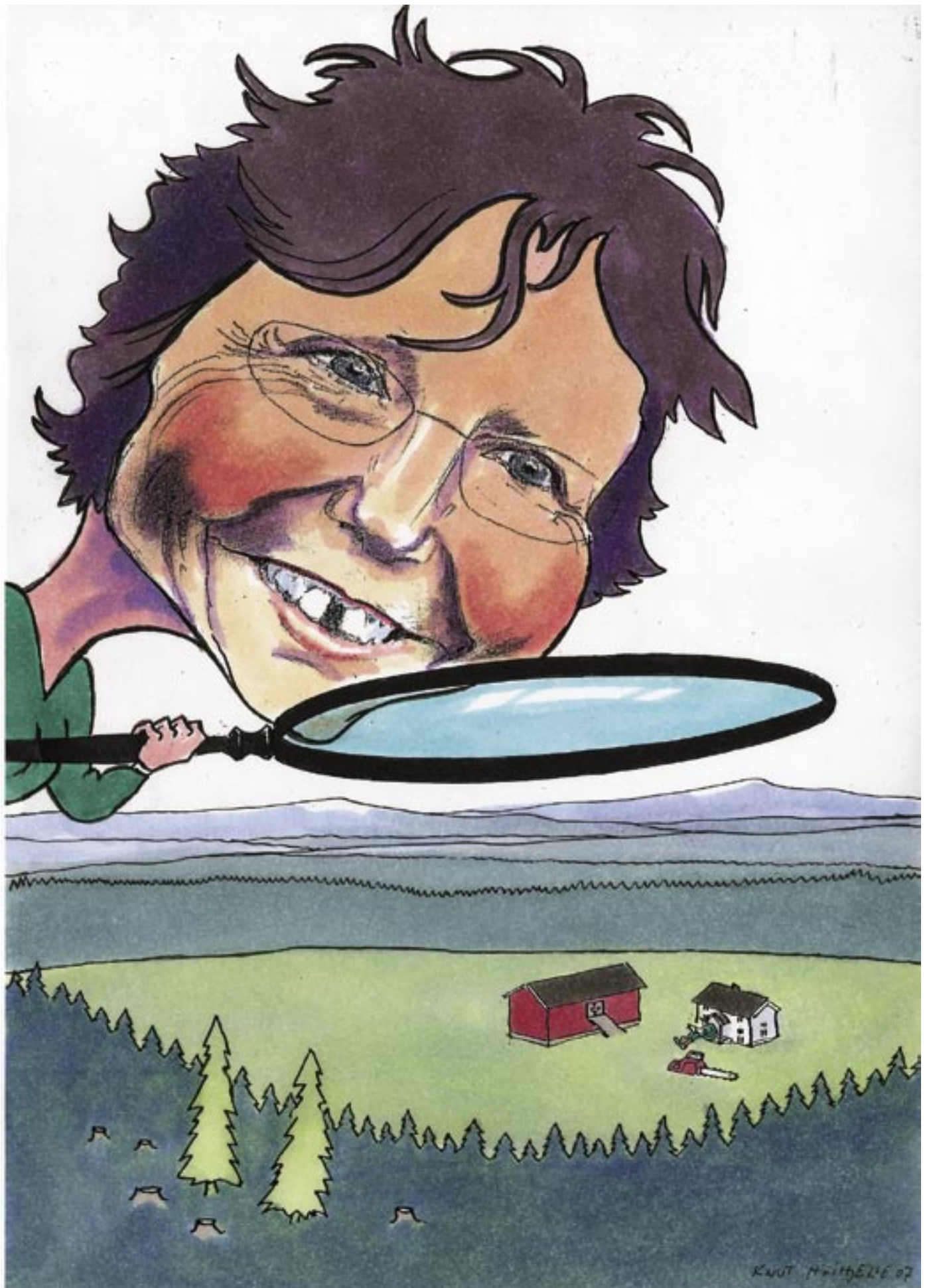
Den lille kvikke damen som sier dette er fra Byåsen i Trondheim og 52 år. Hele 17 av disse har hun vært barnehagestyrer, for det meste i Stamsund i Lofoten. Men rett etter revolusjonen i Romania meldte hun seg som såkalt volunteer (frivillig bistandsarbeider) og havnet på en av Ceausescu-regimets beryktede barnehjem. Dette ble et vendepunkt i livet.

– Det var en rystende opplevelse. Men samtidig ble jeg svært frustrert over bistands-politikken, jeg mistet troen på at vi klarte å

skape varige forbedringer med vår innsats. Da jeg kom hjem leste jeg boken «Hvor mange hvite elefanter? Kulturdimensjonen i bistandsarbeid». En hvit elefant er i denne sammenheng et stort, kostbart og mislykket utviklingsarbeid. Boken uttrykte akkurat det jeg følte og den var skrevet av antropologer med Thomas Hylland Eriksen i spissen, og var den direkte årsak til at jeg begynte å studere antropologi fra bunn av. Hovedoppgaven min gikk på vurdering av risiko.

– Og da du var ferdig med den var skogeierne i Trøndelag et naturlig forskningsobjekt?

– Livet styres jo til dels av tilfeldigheter. Jeg søkte et doktorgradstipend i 1997 her ved Norsk senter for bygdeforskning. Det fikk jeg ikke, kun et kortvarig stipendiat. Men så fikk Bygdeforskning prosjektet «Kvinner og rekruttering til praktisk skogbruk», og jeg kastet meg over bransjen uten snev av forkunnskaper. Prosjektets tema kom noe seint i forhold til utviklingen, praktisk skogbruk var i ferd med å forsvinne uansett kjønn, i hvert fall hogsten. For min egen del lærte jeg imidlertid veldig mye om bransjen

og måten den møtte kvinner som ville holde på med skogsarbeid på.

– Og den var for dårlig?

– Nei, det vil jeg ikke si, i alle fall ikke ut fra hva mine informanter berettet. Kvinnene møtte riktig nok en del «kulturell motvind», som jeg har kalt det, men det var stort sett ikke fra aktørene i skogbruket, men fra folk og instanser utenfor, og fra for eksempel banker, som syntes det var merkelig at en kvinne søkte lån til innkjøp av utstyr til skogsdrift. En skal imidlertid ikke la seg forblinde, makt spiller seg ut også i skogbruket. Denne makten har et jovialt preg, men det er kun til en utfordrer den.

– Hva med deg selv, hvordan har du blitt mottatt av dine forskningsobjekter?

– Jeg har ikke fått mye negativ respons. Men jeg har jo forstått at det er viktig å vite hva man uttaler seg om. I min forskning har det jo vært slik at «de innfødte snakker tilbake» som vi antropologer sier, så det nytter ikke å servere noe ufundert. Samtidig er det viktig å ikke bli for involvert. En forsker skal ikke bli en av dem man skal undersøke, det er viktig å stå utenfor og være annerledes.

8

Men så var det altså prosjektet «Den nye skogeieren. Hvordan øke avvirkninga i Trøndelag?», som hele skog- og trenæringen i Trøndelag sto bak. Spørreundersøkelsen omfattet nesten alle skogeierne i landsdelen, man fikk tall for forhold som Gro Follo mener næringen egentlig skulle være kjent med fra før. Men Bygdeforskning visualiserte materialet ved å dele skogeierne inn i seks grupper:

Jorddyrkeren, fritidsaktivisten, hytteboeren, forstkandidaten, verdipapireieren og tynn-tråd-skogeieren. Disse har ulik tynnhetsgrad på den tråden som går mellom dem og skogbruket.

– Hva er egentlig en tynn-tråd-skogeier?

– Denne inndelingen er selvsagt litt karikert. Men det kan være fruktbart med visualisering, og jeg vil hevde at både spørreundersøkelsen og intervjuene i de såkalte fokusgruppene gir godt grunnlag for inndelingen. Prototypen på en tynn-tråd-skogeier er en person som eier skog og ferdig med det. Det skjer ingen skogbruksaktivitet på eiendommen, så godt som ingen skogbruksrelatert tankevirk-somhet hos eieren og det er ingen kontakt med skogbruket. Og det er ikke så få skogeiere med tynn tråd som man vil tro,

...skogeiersamvirket når bare halvparten av skogeierne gjennom sine kanaler...

skogeiersamvirket når faktisk bare halvparten av skogeierne gjennom sine kanaler.

– Hva må til for å få tak i tømmeret disse skogeierne sitter på?

– Vi har det perfekte utgangspunkt i skogfondregisteret. En strategisk bruk av dette vil fungere, for eksempel ved at de som ikke har hatt aktivitet de siste ti årene kontaktes personlig og gis et tilbud om hogst og da med en argumentasjon tilpasset henne/ham. Men det bør være nøytrale offentlige tjenestemenn som tar denne kontakten, så det er en forutsetning at samfunnet synes det er så viktig å få tak i denne ressursen at det vil satse litt for at det skal skje.

– Smaker ikke dette av formynderstat?

– Nei, jeg synes ikke det. Skogbruket selv skjønner ikke hvor vanskelig det er å orientere seg og komme i gang for den som intet eller lite vet. Det handler om å bli tilført den informasjon som er nødvendig for å fatte en beslutning, og det strider etter mitt syn ikke mot frihet under ansvar-prinsippet. Skogbrukslederne holder jo egentlig på med dette hele tida, men de treffer sjelden på de skogeierne vi nå snakker om.

– Har mekaniseringen bidratt til å gjøre denne gruppen større?

– Ja, det tror jeg. Mekaniseringen marginaliserer skogeieren generelt, både de som intet vet og de som vet, de som ikke er interesserte og de som er det. Og jo tynnere tråd en har til skogbruket, jo styggere blir skogen tilsynelatende forstått å være etter en flatehogst med hogstmaskin. En vil ha en skog å hygge seg i, gjerne en drevet skog, men ikke en rasert. Det burde vært et alternativt driftstilbud med tradisjonelle metoder ved siden av det høymekaniserte. Og som nevnt er det mange som ikke er veldig opptatt av det økonomiske resultatet, «bare jeg ikke blir skyldig noe», som flere i fokusgruppene uttrykte det.

– Men det er da ikke mange i dette landet som vil gå med motorsag lenger?

– Hvem sier at det skal være nordmenn. Arbeidsinnvandringen til jordbruket er omfattende og mange bønder mener det er helt nødvendig for å opprettholde driften. Planting og skogkultur utføres også av utlendinger. Dette får man til hvis man vil. Spørsmålet er hvem som skal organisere dette tilbudet. Jeg tror det er sunt med konkurranse, dersom flere tilbyr skogbruks tjenester vil totalaktiviteten øke. Min hovedkonklusjon er at skogbruket må ta mangfoldet blant skogeierne mer på alvor.

Gro Follo er ikke ukjent med konkurranse, i ungdommen var hun håndballkeeper på Sverresborg, som den gang spilte i eliteserien. Landskamper ble det også. Den spektakulære avstanden mellom fortenna har ikke noe med det å gjøre, den er medfødt. Fortsatt trener hun daglig, løper, sykler og går på ski. Men av redsel for sitt eget konkurranseinstinkt tør hun ikke iføre seg startnummer, kroppens yteevne står ikke lenger i stil med det hodet gjerne vil.

– Æ e en bevæger, sier hun og viser fram «masaiskoene», som er høyest under midten og gjør at man får beveget seg også når man står stille.

Gro Follo har ikke familie, «det ble ikke til det» og hun innrømmer dermed lett at skillet mellom arbeid og fritid ikke er så skarpt. Men noen inntørket forsker får hun aldri blitt, hun viser fram sydde, malte, gipsformede «bilder» hun har laget selv, «tredimensjonale uttrykk for en indre tilstand», som hun sier. Og vi tenker at hun har klart å styre unna antropologens fallgrube, å bli altfor lik sine forskningsobjekter. Det vil vi trolig også få se i den antropologiske doktorgradsavhandlingen om skogeiere hun leverer til jul.

